

Risto Siilasmaa

KIINAN PITKÄ PELI

Kiina nousee teknologian jättiläiseksi, mutta yhteiset säännöt on löydettävä

-
- > Kiina pitää oikeutettuna, että länsimaissa toimivia kiinalaisia yrityksiä koskevat eri säännöt kuin Kiinassa toimivia länsimaisia yrityksiä. Euroopan pyrkimyksenä pitää olla tämän asymmetrian purkaminen kauppapolitiikan avulla.
 - > Kiinan pyrkimyksiä kuvaavat kärsivällisyys, kunnianhimo ja pyrkimys omavaraisuuteen. Viimeksi mainittu pyrkimys korostuu koronaviruksen ja kauppasodan myötä. Sanktiot ovat johtaneet siihen, että Kiina pyrkii nostamaan puolijohdetuotantonsa maailman huipulle mahdollisimman nopeasti.
 - > Uusien infra-alustojen rakentamisessa Kiina voittaa länsimaat. Länsimaat eivät häviä niinkään teknologiassa kuin silloin, jos uudistus edellyttää regulaation muuttamista.
 - > Kiinassa 5G:n välillinen potentiaali kilpailukyvyn kannalta ymmärretään valtiojohtoa myöten. Kiina päätti olla Etelä-Korean ohella ensimmäinen valtakunnallisen 5G-verkon pystyttäjä.
 - > Suomella on mahdollisuudet menestyä Kiinan markkinoilla, jos Euroopan komissio ryhdistäytyy kauppapolitiikassaan Kiinan suhteen ja pystyy vähentämään toimintaedellytysten asymmetriaa Kiinan ja Euroopan välillä.
-

Kiinalla on kunnianhimoiset tavoitteet nousta Yhdysvaltojen rinnalle tieteen, teknologian ja talouden jättiläiseksi. Koronakriisi tarjoaa sille mahdollisuuden vauhdittaa strategista etenemistään. Myös Suomessa on syytä tuntea Kiina ja sen tavoitteet, jotta ymmärrämme missä kysymyksissä meidän on syytä olla tiukka ja missä joustaa.

千里之行，始於足下 (tuhannen mailin matka alkaa yhdellä askelella), kirjoitti Kiinan ehkä tun-

netuin filosofi Laotse yli 2500 vuotta sitten teoksessaan *Daodejing*. Tämä periaate kuvaa kiinalaisiin usein liitettyä pitkäjänteisyyttä ja kärsivällisyyttä, joka näkyy myös Kiinan harjoittamassa teollisuus- ja teknologiapolitiikassa.

Kiinalaisille on tyypillistä esiintyä varsin vaatimattomina omasta osaamisestaan lukuun ottamatta myyntitilanteita. Samanaikaisesti he haluavat ehdottomasti kehittyä maailman parhaiksi ja ovat aivan varmoja, että heillä on siihen historias-

taan juontuva vankkumaton oikeutus ja jopa velvollisuus.

Kärsivällisyyden ja kunnianhimon lisäksi kiinalaista ajattelutapaa kuvaa myös pyrkimys omavaraisuuteen. Kommunistinen Kiina ei halua olla länsimaista riippuvainen, mutta on perinteisesti joutunut hyväksymään teknologisesta takamatkasta johtuen tietynasteisen keskinäisen riippuvuuden. Talouden globalisaatio tuuditti Kiinan myös uskomaa keskinäisen riippuvuuden olevan kestävä ja siedettävä tilanne. Viimeaikainen Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kauppasota on muuttanut tätä ajattelua, ja Kiina on palannut sille perinteisempään omavaraisuuspyrkimykseen.

Kaupan symmetrinen sääntöpohjaisuus on välttämätöntä

Kiinan teknologiapolitiikka vaikuttaa helpolta ymmärtää tarkasteltuna edellä mainittujen kärsivällisyyden, kunnianhimon ja omavaraisuuden pyrkimyksen näkökulmasta. Kulttuurivallankumouksen laannuttua ryhdyttiin määrätietoiseen osaamisen hankkimiseen. Tähän valjastettiin kaikki mahdolliset keinot – myös sellaiset, joita meidän on mahdoton hyväksyä. Osa näistä jäi niin syvälle toimintatapoihin, että niitä ajoittain käytetään edelleenkin, vaikka niille ei olisi enää varsinaista tarvetta.

Yksi esimerkki tällaisista toimintatavoista tuli esiin syyskuun puolivälissä, kun kiinalaisen Zhenhua Data -nimisen yrityksen keräämä toisaalta länsimaisia vaikuttajia ja toisaalta tuomittuja talousrikollisia sisältävä henkilötietokanta vuodettiin australialaiselle Internet 2.0 -tietoyritykselle ja julkistettiin australialaisella ABC-TV-kanavalla.

Luonnollinen kysymys on: mihin tarkoitukseen tietokantaa on kerätty.

Länsimaiden ei kannata tuudittautua uskomaan, että kiinalaiset toimisivat meidän sääntöjemme mukaan. He yksinkertaisesti näkevät hyväksyttävät toiminnan muodot asymmetrisinä. Se tarkoittaa, että länsimaissa toimivia kiinalaisia yrityksiä koskevat eri oikeudet kuin Kiinassa toimivia länsimaisia yrityksiä. Tämän he kokevat täysin oikeudenmukaisena.

Tämä ei tarkoita, että meidän pitäisi hyväksyä toimintaperiaatteiden asymmetriaa. Päinvastoin. Meidän pitää entistä voimallisemmin pyrkiä sääntöpohjaisen globaalien kaupan toteutumiseen

myös Kiinan osalta. Tämä on välttämätöntä erityisesti Euroopan kohdalla, jotta elinkeinoelämämme pysyisi kilpailukykyisenä.

Kiina ymmärsi 5G:n potentiaalin

Kiinassa ymmärretään osaamisen merkitys ja siihen panostetaan valtavasti. Paikallinen koululaitos on kehittynyt huimasti, vaikka kärsiikin vielä kaavamaisuudesta. Suuri määrä kiinalaisia opiskelijoita on opiskellut maailman huippuyliopistoissa jo vuosikymmenien ajan. Maan ylin johto seuraa ja ottaa kantaa strategisiin osaamisalueisiin.

Hyviä ajankohtaisia esimerkkejä ovat vaikkapa koneoppiminen ja puolijohdeteollisuus. Puolueen ohjauksella ja ylimmän valtionjohdon johdolla koululaitoksen, valtionyhtiöiden sekä yksityisen sektorin panoksia on ohjattu merkittäviä summia lyhyessä ajassa uusille alueille tavoitteena ylivoimainen osaaminen globaalisti. Tällainen pääomien erittäin nopea uudelleen kohdistaminen ei tyypillisesti ole ollut mahdollista länsimaissa.

Kiina on mielenkiintoinen yhdistelmä yrittäjämysteistä villiä länttä, jossa kaikki on mahdollista, ja puoluejohtoista kurinalaista byrokratiaa; keskusjohtoista mikromanageerausta ja provinssien sekä suurten kaupunkien oikeutta paikallisiin kokeiluihin ja poikkeamiin.

Tämä on hyvä pitää mielessä vaikkapa Zhenhua Dataan liittyvän uutisen suhteen. Kyseisestä uutisesta ei voi päätellä, onko kyse Kiinan valtionjohdon tietäen tehdystä hankkeesta vai valtavan sotilas- ja tiedustelusektorin rutiininomaisesta sisäisestä projektista lukuisten vastaavien joukossa. On myös mahdollista, että kyse oli Zhenhua Datan yrittäjämäisestä yrityksestä rakentaa tuote, jolle he toivovat mutta eivät tiedä olevan kysyntää Kiinan sisäisillä markkinoilla. Olisi suuri virhe ajatella Kiinaa puhtaasti keskusjohtoisena valtiona, jossa kaikki toimenpiteet ovat valtionjohdon hyväksymiä.

Uusien infra-alustojen rakentamisessa Kiina voittaa länsimaat. Länsimaat eivät häviä teknologian kehittämisessä, mutta jos uudistus edellyttää myös regulaation muuttamista, on Kiina näiden kombinaatioissa ylivoimainen. Sähköiset maksujärjestelmät ovat tästä oiva esimerkki. Samaan aikaan, kun Yhdysvalloissa postitetaan edelleen shekkejä ja maksetaan käteisellä, on käteisen rahan käyttö Kiinassa romahtanut mobiilimaksamisen edetessä nopeasti.

Kiina on yhdistelmä villiä länttä ja byrokratiaa.

Länsimaisia yrityksiä koskevat eri oikeudet.

Lisäksi Kiinalla on etunaan suuruuden ekonomia. Paikallisen kulutuksen tyydyttäminen ja paikallisessa kilpailussa pärjääminen edellyttävät – ja samalla mahdollistavat – ylivoimaisen teknologisen kyvykkyyden ja suuruuden ekonomiat.

Alustojen merkityksen ymmärtämisestä 5G on hyvä esimerkki, mutta ei läheskään ainoa. 5G on aidosti infrastruktuuri ja alusta. Poliittisten päätäjien on jokseenkin hyödytöntä miettiä etukäteen, mitä uudella alustalla tulevaisuudessa tehdään. Eivät sähkön, puolijohteiden tai internetin kehittäjätäkään pystyneet ennakoimaan kuin pienen murto-osan niistä sovelluksista, joita heidän kehittämillään teknologioilla voidaan synnyttää.

Kiinassa 5G:n välillinen potentiaali kansakunnan kilpailukyvyyn nostajana kaikkien toimialojen ylitse ymmärrettiin valtiojohtoa myöten. Kiina päätti olla Etelä-Korean ohella ensimmäinen valtakunnallisen 5G-verkon pystyttäjä. Poliittinen johto uskoi, että 5G-verkkoon investoimalla eri

alojen yritykset ja viranomaiset keksisivät sille tuottavuuden kannalta transformatiivista käyttöä aivan kuin sähkölle aikoinaan.

Länsimaissa on ollut sama tieto ja ymmärrys, mutta täysin toisenlainen tilanne. Viranomaisten toiminta ei ole tähännyt infran nopeaan pystyttämiseen, vaan poliittisen tilanteen sanelemien tavoitteiden saavuttamiseen. Yhdysvalloissa kolme suurta operaattoria ovat edenneet suhteellisen nopeasti, mutta taajuusalueiden vapauttaminen ja myyminen on hidasta. Eurooppa on hallintohimmeleinen vielä kertaluokkaa jäykempi ja hitaampi – pitkälti regulatiivisen asenteen takia yksikään suuri eurooppalainen operaattori ei ole ansainnut pääomakustannuksiaan viimeisen 10 vuoden aikana. Euroopassa kuluttajahintojen minimointi on vienyt regulaattorien kaiken energian, eivätkä tietoliikenneinfran koko yhteiskuntaan levittäytyvät dynaamiset myönteiset vaikutukset ole saaneet juurikaan painoarvoa (Suomi on itseasiassa myönteinen poikkeus eurooppalaisessa kontekstissa).

Lähestymistapojen ero näkyy hyvin käytännössä. Vuoden 2019 lopussa Kiinassa oli käytössä noin 130 000 5G-tukiasemaa, Etelä-Koreassa 80 000, Yhdysvalloissa 80 000 ja Euroopassa noin 10 000.

Eurooppa on hallintohimmeleinen jäykempi.

Kiina saattaa hyödyntää koronamentumin

Koronaviruspandemia on heittänyt oman keppinsä 5G:n rattaisiin. Länsimaiset operaattorit – erityisesti Euroopassa – pohtivat investointien leikkausta osingonmaksutasojen tueksi ja ehkä investointien osittaista siirtämistä 4G-kapasiteetin kasvattamiseen. Uskon ja toivon, että pohdinta ei siirry toimintaan, sillä 5G-investointien lykkäys olisi turmiollista.

Miten Kiinassa nähdään tämä sama tilanne? Todennäköisesti ennen kaikkea mahdollisuutena. Painamalla kaasua juuri nyt voidaan kilpailijamaiden etenemisen hidastuminen hyödyntää maksimaalisesti.

Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kauppasota on myös vaikuttanut teollisuuspolitiikkaan molemmissa maissa. Kauppasota on itse asiassa osittain myös liittynyt 5G:n strategiseen merkitykseen supervaltojen kilpailukyvyille ja turvallisuudelle. Se on ollut sekä aito syy sapelien kalisteluun että myös helppo selitys, jotta muita motiiveja ei tarvitse setviä julkisesti.

Yhdysvaltojen sanktiot ZTE:lle ja myöhemmin Huaweiille ovat johtaneet siihen, että Kiina on tiivistänyt aikatauluja omavaraisuuden tavoittelemisessa ennen kaikkea puolijohdeteollisuuden osalta.

Kiina ei voi hyväksyä, että sen johtavien teollisuusyritysten tuotanto olisi mahdollista pysäyttää Valkoisesta talosta käsin. Kiinan katse on siirtynyt puolijohdetuotantonsa nostamiseen maailman huipulle mahdollisimman nopeasti. Tämä ei tapahdu haastavimpien teknologioiden kohdalla nopeasti, vaan vaatii vähintään kymmenen vuotta, ja sekä edellyttää poikkeuksellista onnistumista.

Suomenkin on asetettava kunnianhimo korkealle

三流企业做产品，二流企业做技术，一流企业做标准 (kolmannen luokan yhtiöt valmistavat tuotteita, toisen luokan yhtiöt kehittävät teknologiaa, mutta ensimmäisen luokan yhtiöt luovat standardeja) – tämä jo pitkään toisteltu ohjenuora kuvaa hyvin kiinalaisten kunnianhimoa teknologia- ja tiedepolitiikan saralla.

Millä aloilla kiinalaiset haluavat luoda ensimmäisen luokan yhtiöitä? Tekoäly, pilvipalvelut, IoT, 5G, nanoteknologia, robotiikka, puolijohteet ja kvanttilaskenta ovat ainakin heidän fokuksessaan. Johtamalla maailmaa näillä tieteen ja teknologian

aloilla Kiina myös mahdollistaa johtajuuden valmistavassa teollisuudessa (Industry 4.0 eli Made in China 2025), digitaalisten platformien alueella (esim. sähköinen maksaminen), sovellusekosysteemien avulla rekonfiguroitavien liiketoimintamallien osalta (sharing economy: pyörät, autot, asunnot jne.) sekä terveydenhoidossa.

Kiina nousee väistämättä Yhdysvaltojen rinnalle tieteen, teknologian ja talouden jättiläiseksi. Tämä tarkoittaa Suomelle ja suomalaisille yrityksille sekä uhkia että mahdollisuuksia. Uhat jäävät torjumatta ja mahdollisuudet hyödyntämättä, jollemme tunne ja ymmärrä Kiinaa.

**Pärjäämällä
Kiinassa
pärjäämme
muuallakin.**

Aito uteliaisuus, halu oppia ja ymmärtää sekä Kiinan historian ja kulttuurin kunnioittaminen eivät maksa meille mitään, mutta mahdollistavat aidon win-win-yhteistyön. Mikäli komissio ryhdistäytyy kauppapolitiikassaan Kiinan suhteen ja pysyy merkittävästi vähentämään yritysten toimintaedellytysten asymmetriaa Euroopan ja Kiinan välillä, on myös suomalaisten yritysten pitkäjänteiselle menestymiselle Kiinassa hyvät mahdollisuudet. Mutta vain jos tuotteemme ja ratkaisumme ovat maailman huipputasoa. Pärjäämällä Kiinassa pärjäämme kaikkialla muuallakin – ainakin tuotteiden kilpailukyvyyn osalta.

Artikkelin kirjoittaja:

RISTO SIILASMAA

Hallituksen puheenjohtaja
F-Secure Oyj

ELINKEINOELÄMÄN VALTUUSKUNTA

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä. EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana. EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

www.eva.fi